

GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN 2014

**HET GAAT
OM MENSEN,
NIET OM
CIJFERS**

GroenLinks Wageningen
Verkiezingsprogramma
2014-2018

GROENLINKS

Inhoudsopgave

WAGENINGEN VERANDERT: WAAR STAAT GROENLINKS?	4
WAGENINGEN IN 2030: WAAR WIL GROENLINKS NAARTOE?	6
1. WE WILLEN EEN OPEN EN DEMOCRATISCHE GEMEENTE	8
DICHTER BIJ DE BURGER	8
GEZOND FINANCIËEL BELEID	10
WAGENINGEN KLEINSTE WERELDSTAD	11
2. WE WILLEN EEN GROENE EN DUURZAME GEMEENTE	13
WAGENINGEN KLIMAATNEUTRAAL	13
RUIMTELIJKE ORDENING EN WONEN	16
GROEN IN DE STAD	18
WATER IN DE STAD	20
DIERENWELZIJN	21
AANTREKKELIJK WONEN	23
MILIEUVRIENDELIJKE MOBILITEIT	24
ECONOMIE: BEDRIJFSLEVEN EN KENNISINSTITUTEN	27
BINNENSTAD ALS HART VAN WAGENINGEN	29
TOERISME	30
SCHONE GEMEENTE, AFVAL	31
3. WE WILLEN EEN SOCIALE EN GASTVRIJE GEMEENTE	32
ARMOEDEVRIJ WAGENINGEN	32
EMANCIPATIE EN WERK	33
ZORG IN DE WIJK	34
ONDERWIJS: SCHOLEN EN DE GEBOUWEN	36

CULTUUR	37
SPORT	38
KINDEREN	39
JONGEREN	40
STUDENTEN	40
SENIOREN	42
MINDERVERVALIDEN	42

WAGENINGEN VERANDERT: WAAR STAAT GROENLINKS?

In Wageningen zijn we aan het veranderen. De afgelopen jaren is de zoektocht naar de nieuwe rol van de gemeente begonnen. De komende jaren zal de vraag bij wie de verantwoordelijkheid ligt een belangrijke zijn. Een ding is voor GroenLinks zeker: we moeten af van het automatisme dat de verantwoordelijkheid altijd bij de overheid ligt. Wat GroenLinks betreft neemt de overheid nadrukkelijk de verantwoordelijkheid bij de ondersteuning van kwetsbaren in de samenleving én voor de bescherming van natuur en milieu. Daarnaast moet de gemeente vooral burgers faciliteren die echt iets willen doen voor de Wageningse gemeenschap.

Wageningers hebben al vaak bewezen eigenzinnige oplossingen te bedenken die de solidariteit en sociale samenhang in de stad versterken. GroenLinks gelooft in initiatieven van onderop. Wij vinden dat de gemeente daar een grote rol in kan spelen. Soms alleen door burgerinitiatieven te ondersteunen, soms kaderstellend en dwingend naar instellingen zodat gevestigde belangen veranderingen niet tegengehouden. GroenLinks ziet een Wageningen voor zich waarin inwoners, bedrijven en instellingen zich in allerlei verschillende verbanden georganiseerd hebben. Deze verbanden vormen de spil van de samenleving. De gemeente is er om hen te stimuleren, te ondersteunen en om grenzen en kaders te stellen.

GroenLinks heeft vier jaar besturen in crisistijd achter de rug. Door de bezuinigingen hebben we noodgedwongen de rol van de overheid ter discussie gesteld. Hierdoor is het gelukt om verantwoordelijkheden vaker bij andere organisaties te leggen. GroenLinks ziet als goed voorbeeld de Stichting Zonne-energie Wageningen, ver buiten het gemeentelijk apparaat georganiseerd. Die afstand levert een bloeiende samenwerking op tussen bedrijven, burgers en instellingen als de Woningstichting, Idealis en Wageningen UR. Met als kroon op alle inspanningen de titel Solar City 2013.

De coöperatie ValleiEnergie is ook een mooi voorbeeld van een initiatief van inwoners van Wageningen dat van grote maatschappelijke waarde zal blijken. Een ander voorbeeld is de organisatie van de markt op woensdag en zaterdag. Marktondernemers weten zichzelf te organiseren en nemen daarmee de organisatie en promotie van de markt over van de gemeente. De gemeente kan zich concentreren op taken als vergunningsverlening en handhaving. Ook de sportverenigingen hebben veel meer verantwoordelijkheid genomen in het klein onderhoud van de sporthallen en -velden.

GroenLinks wil de komende jaren verder bouwen aan de veranderende Wageningse samenleving. Wij geloven dat ook in de zorg dit soort processen mogelijk zijn. Zoals Buurtzorg al bewijst door de zorg tegen minimale overheadkosten dicht bij de cliënt te organiseren. Ook alternatieve vormen van zorg zoals 'zorgruil' zijn interessante ontwikkelingen. Jonge senioren

helpen oudere senioren in ruil voor punten die ze later zelf kunnen inzetten. Wageningen heeft sinds kort ook een Broodfonds. Ondernemers (zzp'ers) verklaren zich solidair met elkaar en bieden elkaar een basiszekerheid in geval van langdurige ziekte en arbeidsongeschiktheid. Een prachtig initiatief. Dit zijn inspiratiebronnen waar GroenLinks uit put.

In Food Valley verband, met name met Ede, is er intensieve samenwerking als het gaat om economische ontwikkeling, werkgelegenheid en bereikbaarheid. Omdat het beter aansluit bij Wageningen kiezen we op het sociale domein - welzijn en zorg - voor samenwerking met Renkum en de regio Arnhem. Samenwerking met andere gemeenten is noodzakelijk. Wel steekt Wageningen wereldstad in meerdere opzichten sterk af ten opzichte van onze buurgemeenten. GroenLinks kan zich dan ook niet voorstellen dat een fusie beter is voor Wageningers. Onze inzet blijft Wageningen als autonome gemeente.

WAGENINGEN IN 2030: WAAR WIL GROENLINKS NAARTOE?

In 2030 is Wageningen nog steeds een autonome gemeente. En als het aan GroenLinks ligt, een klimaatneutrale stad. Een stad waar bewoners, bedrijven én instellingen op zeer diverse manieren duurzame energie opwekken zoals met zonnepanelen, zonneboilers, warmte-koude opslag en kleine windturbines. Ook besparen zij energie met goed geïsoleerde woningen, kantoren en bedrijfspanden. De gemeente als aanjager en kennismakelaar heeft dit mogelijk gemaakt. Waar elders mensen zich blauw betalen aan stijgende energiekosten, profiteren bewoners en bedrijven in Wageningen van een lage energierekening. De gemeente zelf is ook betrokken bij opwekking van duurzame energie. Windmolens zijn daarvan een belangrijk onderdeel. Met andere partijen in de regio neemt Wageningen deel aan duurzame energieopwekking zoals een biomassacentrale.

In 2030 is Wageningen niet alleen een klimaatneutrale stad, maar ook een klimaatbestendige stad. De stad is voorbereid op veranderingen in het klimaat, zoals warme en droge zomers, hevige regenbuien en hoog water in de rivieren, door onder andere van de Grebbedijk een Deltadijk te maken. Zo is bij alle nieuwbouw, vooral voor ouderen, zwakkeren en in kantoren, nagedacht over koelte in de zomer zonder een hoge energievraag. Ook zorgen in de stad de gracht, groene daken en veel stedelijk groen voor voldoende opvang bij extreme piekneerslag. Hitte-eilanden in de stad zijn voorkomen.

Ondanks de financiële en economische crisis in de jaren 2010-2015 heeft op maat gesneden steun volop kansen gecreëerd voor mensen zonder werk. In 2030 heeft Wageningen een vitale economie. Wageningen is het kenniscentrum van een duurzame Food Valley. Dat heeft veel banen opgeleverd, niet alleen voor kenniswerkers, maar ook voor lager opgeleiden. Wageningen als hart van Food Valley is een plaats waar internationale en Nederlandse studenten, onderzoekers, bedrijven en topinstellingen elkaar treffen. De klimaatneutrale stad heeft ook nieuwe economische bedrijvigheid mogelijk gemaakt.

In 2030 is Wageningen nog altijd de stad die welkom heet, als in de tijd van Ons Pardon. Een stad met een grote diversiteit aan mensen die er met veel plezier wonen, werken en samenleven. Wageningers zijn betrokken bij de stad en haar mensen, staan open voor andere wereldculturen. Als het nodig is wordt er met passie actie gevoerd voor de rechten van individuen die buiten de boot dreigen te vallen, net zoals dit ooit het geval was met asielzoekers.

Wageningen biedt in 2030 velerlei voorzieningen voor haar inwoners. Sport- en cultuurliefhebbers kunnen er hun hart ophalen. Fietssnelwegen maken dat Wageningers zich snel en comfortabel met de fiets verplaatsen. Frequent rijdende elektrische snelbussen verbinden Wageningen met alle buurgemeenten in de Gelderse Vallei en het NS-station Ede-Wageningen.

Wageningen is een stad gelegen in zorgvuldig behouden groene cultuur- en natuurlandschappen. Inheemse bomen en inheems groen langs straten en langs watergangen, groene trapveldjes in de wijken, groene daken en hangende tuinen in de hoogbouw zorgen voor een groene beleving van de stad. De stad is herkenbaar verbonden met het buitengebied, waar mensen graag de rust opzoeken. Zonder een rondweg is Wageningen een naar buiten gerichte stad gebleven, met de wildernis van Rijn en uiterwaarden, het cultuurland van het Binnenveld en de Utrechtse Heuvelrug, de Eng en de bossen van de Veluwe. Wageningen is in 2030 een geliefde woonplaats met een stabiele bevolking van ongeveer veertigduizend inwoners. De toegankelijke open ruimte biedt Wageningers mogelijkheden voor sport en recreatie. Wageningen is in 2030 een stad waar duurzaam wordt geleefd en duurzaam wordt omgegaan met natuur en landbouw. We zijn trots op de vele natuurvriendelijke, biologische en regionale producten en op de vele bewuste consumenten. De jaarlijkse Molenmarkt, waar Wageningse en regionale producten worden gepromoot, trekt duizenden bezoekers.

Wageningers koesteren hun binnenstad. De historische binnenstad is als sociaal trefpunt het dynamische hart van de stad. Het 750-jarig bestaan van de stad heeft geleid tot het besef dat de stad uniek is. De stadsgracht is hersteld en weer compleet en er is een wandelpad vanuit de binnenstad naar de uiterwaarden gekomen. De evenementen rond 4 en 5 mei trekken ook in 2030 nog velen en 5 mei is een feest van vrijheid. Met veel culturele activiteiten is de binnenstad veel méér dan het winkelhart van Wageningen. Daarbij zijn grote delen van de binnenstad autovrij en heringericht. Het aanbod van het Leeffestival en de Junushoff, maar ook de Berg-tot-Berg-race trekt jong en oud van heinde en verre naar Wageningen. Kunstenaars krijgen in Wageningen de ruimte om te experimenteren. Wageningse gemeentelijke bestuurders hebben veelvuldig contact met bewoners en bedrijven. Ambtenaren leveren op maat gesneden diensten aan burgers, bedrijven en instellingen. Nieuwe media en internet hebben interactieve communicatie tussen burger, bestuur en politiek mogelijk gemaakt.

Om verder te werken aan deze toekomst wilde GroenLinks in 2014 opnieuw deel uitmaken van de coalitie. Succesvolle verkiezingen in maart 2014 maakten het mogelijk.

1. WE WILLEN EEN OPEN EN DEMOCRATISCHE GEMEENTE

GroenLinks staat voor een transparant en interactief bestuur, zodat inwoners zich betrokken voelen bij de politiek. Of het nu gaat om de inrichting van een plein of nieuw beleid in de zorg, voordat plannen in beton gegoten zijn moeten inwoners betrokken worden. Van externe initiatiefnemers eist de gemeente dat ook zij zorgen voor goede inwonersparticipatie. Zeker voor mensen die in de directe omgeving wonen of werken.

Voor de groeiende trend van initiatieven van onderop heeft Wageningen een ideale omvang. Groot genoeg om divers en dynamisch te zijn. Klein genoeg om snel de weg te vinden naar beslissers en ondernemers. Voldoende dicht op elkaar om elkaar te ontmoeten en de handen ineen te slaan. Vernieuwende ontwikkelingen zijn afhankelijk geworden van initiatiefrijke burgers. Initiatieven die bijdragen aan een sociale en duurzame stad kunnen, als het aan GroenLinks ligt, rekenen op de deskundigheid van de gemeente. Initiatieven zonder deze doelen worden niet actief ondersteund. Omdat de gemeente op de hoogte is van veel ontwikkelingen kan het mensen en organisaties aan elkaar koppelen. In de toekomst zal de gemeente niet meer 'zorgen voor', maar 'zorgen dat': minder nieuwe initiatieven zelf dragen, maar wel zorgen dat anderen het kunnen. Onder meer door kennismakelaar te zijn. De gemeente heeft niet automatisch de regie maar wel een zorgplicht. 'Zorgen dat' betekent ook er op toezien dat dingen wel gebeuren als een ander de regie heeft.

Crisis of geen crisis, de gemeente blijft werken aan bewustwording van armoede in de wereld. Via stedenbanden en aandacht voor millenniumdoelen worden burgers gestimuleerd om hun blik te verruimen.

DICHTER BIJ DE BURGER

Concrete doelen

- Besluitvorming is helder en goed uit te leggen
- Burgers zijn volwaardige partners in beleidsvorming
- De gemeente participeert in netwerken buiten het gemeentehuis
- Bindende uitspraken van burgers

GroenLinks wil een gemeente Wageningen die open en democratisch is. Open, toegankelijk en transparant voor alle Wageningse inwoners. Dit is deels een organisatorische kwestie en deels het uitvloeisel van een aantal fundamentele keuzen.

De gemeente gaat verder werken aan een integraal beleid. Dat is noodzakelijk om adequaat met complexere projecten om te kunnen gaan. Inwoners, ondernemers en organisaties ziet de gemeente als samenwerkingspartners voor de ontwikkeling van de stad. Drie wethouders vindt GroenLinks voldoende om een stad als Wageningen te besturen. GroenLinks heeft een duidelijke voorkeur voor wethouders uit Wageningen. Alleen als een kandidaat aanwijsbaar verbonden is met de stad kan hier van afgeweken worden. Het liefst ziet GroenLinks zo weinig mogelijk interim-managers. Alle reguliere gemeentelijke taken moeten uitgevoerd worden door de eigen medewerkers. De focus van ambtenaren verschuift van controleren naar faciliteren en als overheid zelf participeren. Met een daadkrachtig bestuur is dit mogelijk.

Er is behoefte aan een bestuur met visie, daadkracht en enthousiasme. Wethouders hebben de verantwoordelijkheid om creatief en inventief naar financiële middelen te zoeken. De raad is als volksvertegenwoordiging en hoogste orgaan van de gemeente afhankelijk van een actief college dat moeite doet om de raad zo goed mogelijk in zijn rol te ondersteunen. De kwaliteit van het democratisch proces wordt versterkt door een college dat openheid en transparantie als leidende waarden heeft.

De relatie met Wageningen UR, woningcorporaties, welzijnsinstellingen, ondernemers en burgers wordt onderhouden en uitgebreid. De gemeente ziet deze groepen als volwaardige samenwerkingspartners voor de ontwikkeling van de stad en treedt ze met een open houding tegemoet. Communicatie wordt een steeds belangrijker onderdeel van plannen en beleid.

Tweerichtingsverkeercommunicatie is een voorwaarde voor goede samenwerking. Interactieve beleidsvoering geeft inwoners en gemeente de kans beleid te ontwikkelen dat wordt gedragen. GroenLinks vindt het een uitdaging te experimenteren met vernieuwende en vergaande vormen van burgerparticipatie, zoals de *pilot* met de Veluviabuurtwerkgroep, de Stichting Zonne-energie, of het participatiebeleid. GroenLinks is zich ervan bewust dat participatie geen garantie is voor draagvlak, maar het draagt wel bij aan begrip. Bovendien kan de gemeente zo gebruik maken van de expertise die ruimschoots voorhanden is onder Wageningers. Ook meer traditionele vormen, zoals aanplakborden bij publieke werken, kunnen erg effectief zijn.

De gemeente Wageningen kent het burgerinitiatief waarmee een onderwerp in de raadsvergadering kan worden geagendeerd. GroenLinks vindt dat dit moet worden uitgebreid. Inwoners moeten de gelegenheid krijgen zich over belangrijke kwesties bindend uit te spreken. De gemeenteraad kan een adviserend referendum bijvoorbeeld bindend verklaren.

Een gemeente die haar bewoners enthousiast kan maken heeft veel gewonnen. Klankbordgroepen, adviesraden en commissies zijn fora voor uitwisseling van ideeën. Brieven, telefoontjes en e-mails van bewoners aan de gemeente moeten snel en in heldere taal beantwoord worden. Als er op korte

termijn geen antwoord mogelijk is, moet tenminste uitgelegd worden waarom dat zo is. Hier kan nog veel aan verbeterd worden. Het digitale loket heeft volgens GroenLinks de toekomst, net als openingstijden buiten kantooruren.

GEZOND FINANCIËEL BELEID

Concrete doelen

- Een transparant, gezond financieel beleid
- Groen en sociaal hebben prioriteit
- Meer garantstellingen
- Aansluiten op ontwikkeling Open Spending

GroenLinks realiseert zich dat het moeilijk is alle ambities te financieren. De rijksbijdrage is sterk teruggelopen en de economische crisis zorgt voor minder inkomsten. Het belangrijkste doel van het financiële beleid is om de inhoudelijke doelstellingen van de gemeente zo efficiënt en effectief mogelijk uit te kunnen voeren. GroenLinks heeft er aan bijgedragen dat de financiële positie van de gemeente gezonder is dan vier jaar geleden. Ondanks de crisis en de bezuinigingen hebben we veel van wat ons dierbaar is overeind weten te houden, en belangrijke investeringen in de stad mogelijk gemaakt (ondertunneling Nijenoord Allee, fiets oversteekbaarheid Bornsesteeg, herstructurering bedrijventerreinen, inrichting wijk Patrimonium). In een tijd waar steeds minder subsidies verleend kunnen worden kiest GroenLinks voor meer garantstellingen om maatschappelijke initiatieven toch mogelijk te maken. GroenLinks heeft bewezen prioriteiten te kunnen stellen. Dat zal GroenLinks weer doen, gebaseerd op de prioriteiten van dit verkiezingsprogramma: groen en sociaal.

OZB (Onroerende Zaak Belasting) en andere lokale heffingen

Als duidelijk wordt aangegeven waaraan het geld wordt besteed, vindt GroenLinks het maximaal benutten van de door het rijk toegestane OZB-ruimte verantwoord. In de afgelopen vier jaar zijn we daar zeer prudent mee omgegaan. Gemiddeld over heel Gelderland stegen de lokale belastingen met elf procent van 2010 tot 2013, in Wageningen met zeven procent. Behoorde Wageningen in 2010 nog tot de vijf procent gemeenten met de hoogste lokale lasten van Nederland, nu is Wageningen op die ranglijst gezakt naar plek tachtig van honderd. In die context is het goed benutten van de mogelijkheden die er zijn voor GroenLinks zeer verantwoord.

Stadhuis

De gemeente moet hoe dan ook investeren in huisvesting. Niets doen is geen optie. Het innoveren van het stadhuis is dringend nodig en gewenst. Het radicaal vernieuwen en vergroenen van één gebouw kost jaarlijks hetzelfde als het oppervlakkig oplappen van twee. Het geldt dat de gemeente investeert in de verbouwing verdienen we juist goed terug met jaar op jaar lagere huisvestingskosten. Als we zouden besluiten het stadhuis niet te verbouwen hebben we nog steeds dezelfde lopende huisvestingskosten en dus geen cent extra om aan andere dingen uit te geven.

Open Spending

GroenLinks is een sterk voorstander van een transparante overheid en vindt dat Wageningen zich bij de ontwikkeling van Open Spending aan moet sluiten.

WAGENINGEN KLEINSTE WERELDSTAD

Concrete doelen

- Beter inspelen op culturele en economische kansen
- Nieuwe initiatieven stimuleren die internationaal bewustzijn vergroten
- Stedenbanden blijven ondersteunen

Wageningen kenmerkt zich doordat je op elke straathoek en in elke winkel of restaurant in aanraking kan komen met culturele uitingen van over de hele wereld. Wageningen behoort tot de top 5 gemeenten in de wereld van steden met de meeste nationaliteiten. Onze kleine wereldstad telt 160 nationaliteiten. Daar hoeft de gemeente geen beleid op te voeren, het is een karaktereigenschap van universiteitsstad Wageningen. Het maakt Wageningen tot een cultureel rijke gemeenschap waar we volop van genieten.

Bij een internationale stad hoort een bijzonder aanbod aan producten en activiteiten. De gemeente kan daar een stimulerende en sturende rol in hebben. Specifieke behoeften en economische en culturele kansen worden in samenspraak met de ondernemers en Wageningen UR in kaart gebracht en opgepakt.

Een internationaal datingbureau zou de kers op de taart zijn om ook in relationeel opzicht culturele verrijking te bieden. Meer internationale relaties bevorderen de verbroedering en integratie met én tussen verschillende culturen in de stad.

Wageningen toont zich een wereldstad die millenniumdoelen nastreeft. Eerlijke handel, klimaatneutraliteit en interculturele diversiteit komen tot

uiting in een duidelijk beleid ten aanzien van aanbestedingen, burgerlijke bedrijvigheid en consumptie.

Stedenbanden

Wageningen stimuleert projectmatige invulling binnen de bestaande stedenbanden en nieuwe initiatieven die het internationaal bewustzijn en expertise in de stad Wageningen vergroten. Wageningen is een lerende stad en heeft wat te delen met anderen. Samenwerking met andere steden levert een interessante bijdrage aan kennisuitwisseling en aan het debat over de positie van steden.

Wageningen heeft banden met twee steden in Europa (Mörfelden-Walldorf en Gödöllő) en met de gemeente Ndiza in Rwanda. Dit is een lokale uitwerking van de Europese en internationale solidariteit waar GroenLinks voor staat. Aan de basis staan groepen burgers die de relatie duurzaam onderhouden. Zolang deze basis voldoende vruchtbaar is voor energieke, projectmatige samenwerking wil GroenLinks deze ondersteunen.

2. WE WILLEN EEN GROENE EN DUURZAME GEMEENTE

GroenLinks ziet Wageningen als de kleinste wereldstad op aarde. Een kleine, compacte en duurzame stad, die in 2030 klimaatneutraal is. Omgeven door een mooie groene omgeving. Met een bruisende internationale en multiculturele sfeer. Een regionale en duurzame invulling van Food Valley biedt Wageningen de kans om zich te blijven ontwikkelen als internationale kennisstad. De bevolking kan groeien tot ruim 40.000 inwoners in 2030 door de bestaande bouwplannen te ontwikkelen. GroenLinks wil dat De Dreijen een ecowijk wordt. Vooral op Kortenoord komt er meer sociale woningbouw. Uitbreiden richting onze mooie landschappen is onwenselijk en onnodig. Trekt Food Valley meer bedrijven en banen, dan kunnen die ook elders in de Vallei een plek vinden.

De stad blijft bereikbaar door het verbeteren van openbaar vervoer en fietsverbindingen. En door de Nijenoord Allee te verbeteren en ongelijkvloerse kruisingen voor fietsverkeer richting Wageningen UR te realiseren. GroenLinks kiest niet voor een rondweg omdat die dwars door het ecologisch waardevolle Binnenveld zou komen, de rust in woonwijk Noordwest zou verstoren en de ambitie klimaatneutraal in 2030 onmogelijk maakt. Uit verkeersonderzoek blijkt dat een rondweg ook niet nodig is. Er wordt nu al gewerkt aan aanpassingen waarmee de Nijenoord Allee tot 2025 voldoet. De natuur en het groene buitengebied rondom Wageningen blijven behouden en worden versterkt. Vanwege de ecologische waarde, maar ook omdat het Wageningen tot een aantrekkelijke vestigingsplaats maakt voor (nieuwe) werknemers en bedrijven.

Om de voedselketen te verkorten promoot de gemeente de productie en consumptie van streekvoedsel.

WAGENINGEN KLIMAATNEUTRAAL

Concrete doelen

- Meer duurzame energie opwekken
- Duurzame nieuwbouw op Kortenoord, De Dreijen en Duivendaal
- Realiseer een ecowijk op De Dreijen
- De gemeente is zelf duurzaam, geeft zelf het goede voorbeeld
- Extra middelen voor klimaatbeleid
- Betere isolatie van gebouwen

- Veel aandacht voor energiebesparing in bestaande woningen

GroenLinks steunt vol overtuiging het doel klimaatneutraal Wageningen 2030. Want het klimaat verandert snel en fossiele brandstoffen raken uitgeput. GroenLinks wil dat Wageningen in de kopgroep blijft van Nederlandse gemeenten op de weg naar klimaatneutraal. We zien het liefst een zonnepaneel op elk dak. Maar met zonne-energie alleen komen we er niet. GroenLinks is dan ook voorstander van windmolens in Wageningen. Als na onderzoek plaatsing mogelijk blijkt, hecht GroenLinks er sterk aan dat de mensen die dicht in de buurt wonen van een molen, er bovengemiddeld voordeel van kunnen hebben.

Energiebesparende maatregelen

Er valt heel veel te winnen met energiebesparing in nieuwe en bestaande woningen en gebouwen. Inwoners profiteren van energiebesparing door lagere maandelijkse lasten voor gas en elektriciteit. GroenLinks wil dat woningen in nieuwbouwprojecten - zoals Kortenoord, De Dreijen en Duivendaal - een veel betere energieprestatie (EPC) krijgen dan wettelijk voorgeschreven. Ook wil GroenLinks dat de wijken in 2030 klimaatneutraal kunnen functioneren. Hiervoor trekt de gemeente samen op met de Woningstichting, Idealis en netbeheerder Liander. Een bouwproject als Agrodôme, zonder voetafdruk en gebaseerd op natuurlijke grondstoffen, verdient navolging. Ook renovatie gebeurt het liefst klimaatneutraal. Voor De Dreijen wil GroenLinks dat de wijk direct klimaatneutraal functioneert. GroenLinks is voorstander van het ontwikkelen van een deel van de wijk in collectief particulier opdrachtgeverschap. De Dreijen wordt zo hét visitekaartje van Wageningen en Wageningen UR op het gebied van klimaatneutraal bouwen.

GroenLinks wil dat nieuwbouwwoningen ook beter scoren op andere duurzaamheidsthema's zoals bouwmaterialen, gezond binnenklimaat en waterbesparing. In beleidstechnische termen: minimaal een GPR van 8. Dergelijke vormen van duurzaam bouwen vragen om goede afspraken die goed gecontroleerd worden. GroenLinks kiest voor slimme oplossingen zoals statiegeldregelingen, waarborgsommen of prestatieafspraken met boeteclausules die worden gecontroleerd na uitvoering.

Veel aandacht zal ook uit moeten gaan naar energiebesparing in bestaande woningen. GroenLinks wil 'groen' en 'sociaal' combineren door het treffen van energiebesparende maatregelen in huurwoningen. Een betere isolatie zorgt voor een lagere energierekening. GroenLinks is blij met de ambities van de Woningstichting om dé eco-corporatie van Nederland te worden. De gemeente werkt alleen mee aan grote herstructureringsplannen van de woningcorporaties als energiebesparing en duurzaam bouwen nadrukkelijk onderdeel zijn van de plannen. GroenLinks wil verder bevorderen dat de gemeente met verschillende branches in het bedrijfsleven en met verschillende groepen instellingen op zoek gaat naar oplossingen voor het

behalen van grote hoeveelheden energiebesparing, zoals het voorkomen van open winkelpuien of terrasverwarming. De gemeente ondersteunt dergelijke oplossingen. Dit moet leiden tot bindende afspraken over energiebesparing tussen de gemeente, bedrijfsleven en instellingen. Als duidelijk blijkt dat het onmogelijk is om afspraken te maken of dat afspraken niet werken, kiest GroenLinks voor het opleggen van maatregelen.

De gemeente geeft het goede voorbeeld. Dat wordt ook zichtbaar gemaakt bij de vernieuwbouw van het stadhuis. Na het volledig overgaan op groene energie gaat de gemeente helemaal voor duurzaam opgewekte energie. GroenLinks is blij dat het grootste deel van het eigen wagenpark van de gemeente op groen gas rijdt. Zodra vervanging van de rest aan de orde is, moeten dat ook groen gas of elektrische auto's worden. Dat geldt ook voor de voertuigen van de Afvalcombinatie.

GroenLinks wil energie besparen in gemeentelijke gebouwen en zeer hoge energieprestatie-eisen stellen aan gemeentelijke nieuwbouw (klimaatneutraal) en renovatie (streven naar klimaatneutraal). Voor elk gebouw waarvoor de gemeente subsidie verstrekt, zoals scholen en wijkcentra, wordt een vergaand plan voor energiebesparing gemaakt. Dit plan is erop gericht binnen vijf jaar minimaal twee energielabels omhoog te gaan.

Extra middelen om klimaatneutraal te worden

Om in 2030 klimaatneutraal te zijn, moet de gemeente geld vrijmaken. GroenLinks pleit voor financiële sturingsinstrumenten voor het realiseren van het klimaatbeleid. GroenLinks is voorstander van een revolverend klimaatfonds dat leningen met lage rente verstrekt om energiebesparende maatregelen aan woningen mogelijk te maken. Het liefst wordt dit opgezet op nationaal of regionaal niveau. Als koplopergemeente neemt Wageningen actief deel aan de vormgeving van zo'n fonds. Bedrijven uit eigen stad en regio worden actief betrokken bij de isolatie van huizen en de renovatie van (huur-)woningen.

Net als de afgelopen vier jaar moeten kansen voor subsidie om het klimaatbeleid te realiseren volop worden benut. De subsidie voor de Stichting Zonne-energie en de subsidie voor het project "klimaatneutraal rooveren" hebben veel mogelijk gemaakt. GroenLinks wil dat de gemeente in regionaal verband samen met de huidige deelnemers het Food Valley concept sterk verduurzaamt. In navolging van al het klimaatonderzoek van Wageningen UR zou Food Valley synoniem moeten zijn aan Green Valley. Dit betekent aandacht voor fietsen, openbaar vervoer, duurzame energie, landschap en natuur. Een milieukampioen is ook een banenkampioen. Klimaatbeleid is ook economisch belangrijk. Uit een recente evaluatie blijkt dat elk bestede klimaateuro verveelvoudigd aan de maatschappij ten goede komt en banen schept.

RUIMTELIJKE ORDENING EN WONEN

Toegankelijk landschap en beschermde natuur Concrete doelen

- Mandaat voor gebiedsbestuur op de Wageningse Eng
- Natuur stiller en donkerder maken
- Geen uitbreiding golfbaan
- Stadion de Wageningse Berg uitsluitend natuur- en landschapsvriendelijk gebruiken
- Actieve samenwerking met buurgemeenten in het Binnenveld

De bebouwing van Wageningen grenst aan een groot aantal landschappen. Vanuit de stad ervaar je de 'vensters op het landschap': naar het noordwesten de vlakke Vallei, naar het oosten de Eng en de Veluwezoom, in het zuidoosten de Wageningse Berg met de overgang naar de uiterwaarden, naar het zuiden de weidse buitendijkse uiterwaarden en naar het westen een landschap dat verwantschap heeft met de Betuwe met in de verte de Grebbeberg.

De Wageningse Eng is de ecologische moes- en hobbytuin van Wageningen. Deze eng is opgenomen in het Nationaal Landschap Veluwe en is de meest zuidelijke van een noord-zuidlint van enges aan de westkant van het Veluwemassief. De Wageningse Eng verdient het om open te blijven. Hiervoor zal het nodige actieve beheer gepleegd moeten worden. Het cultuurhistorische landschap kan verder worden versterkt, waarbij allerlei verplaatsingsroutes voor dieren ontstaan. Soms botsen de wensen van de gebruikers van de Eng. GroenLinks ondersteunt de aanpak waarmee de verschillende groepen gebruikers en belanghebbenden samen het gebied verder ontwikkelen en beheren. Daarvoor moeten ze voldoende mandaat krijgen. Pas als blijkt dat de verschillende belanghebbenden niet met elkaar tot versterking van landschappelijke en cultuurhistorische waarden komen, zal de sturing van de gemeente weer directer moeten worden. Een aandachtspunt is het zoeken naar een landschapsvriendelijke oplossing voor eventuele dierenwelzijnproblemen bij paarden en pony's.

Het bosgebied van Wageningen is een strook tussen het Renkumse Beekdal en de Wageningse Eng. Het is waardevol als natuurgebied en uitloopgebied voor wandelaars en sporters. De randen van dit bos staan onder druk. GroenLinks is tegen ontwikkeling van nieuwe gebouwen in het bos. Herontwikkeling van locaties kan alleen als het bijdraagt aan versterking van natuurwaarden. GroenLinks vindt dat bos geen plaats mag maken voor recreatie. We vinden dan ook dat een permanente golfbaan niet thuishoort in het bos. Zeker niet als er al een mooie golfbaan is in Heelsum, een aantal kilometers verderop.

GroenLinks heeft zich uitgesproken tegen het bebouwingsplan van het Future Center omdat dit het publieke belang te weinig dient. Een alternatief waarbij het stadion op de Wageningse Berg omgevormd wordt tot een belevingsplek van het landschap is bespreekbaar. Kinderen kunnen er spelen en leren over de waarden van het Wageningse landschap. Daarnaast blijft er op incidentele basis ruimte voor voetbal en andere sporten. We denken aan buitensportmogelijkheden voor ouderen, een joggingveld, een skeelerbaan en een vliegveld. De optie teruggeven aan de natuur is ook mogelijk.

Aansluitend op de herstructurering van het Renkums Beekdal wil GroenLinks zich sterk maken voor een verbinding over of onder de provinciale weg, zodat herten en andere dieren eenvoudig in de uiterwaarden van de Neder-Rijn kunnen komen. GroenLinks wil dat in de ecologische hoofdstructuur en Natura 2000-gebieden de natuurwaarden leidend blijven. Kleinschalige natuurgerichte dagrecreatieve activiteiten worden toegestaan.

De uiterwaarden maken deel uit van de langgerekte ecologische hoofdstructuur langs de Rijn. De haven vormt met zijn steile oevers een barrière voor grote zoogdieren. Bij toekomstige ontwikkelingen in de haven wil GroenLinks dat rekening wordt gehouden met het maken van in- en uittreedplaatsen voor herten, al gaat natuurontwikkeling nog niet zo snel dat herten de Rijn al hebben gevonden. GroenLinks vindt de ruimte tussen het havenkanaal en de Rijn een goede zoeklocatie voor windmolens. Mocht uit onderzoek blijken dat windmolens daar de natuur grote schade toebrengen dan zijn andere locaties bespreekbaar.

In de structuurvisie is afgesproken dat op Wagenings grondgebied een noordelijke ecologische verbinding voor dieren wordt ontwikkeld. Dit betekent dat Wageningen zich hiervoor actief moet inzetten en de samenwerking met Rhenen moet zoeken. De omringende gemeenten kunnen er nu al met (bescheiden) middelen van het Rijk voor zorgen dat het gebied niet verrommelt en dat het goed toegankelijk blijft om ervan te kunnen genieten. GroenLinks wil dat de gemeente Wageningen actief gaat samenwerken met de buurgemeenten en meebetaalt aan de gewenste ontwikkeling. Er moeten initiatieven worden ontwikkeld waar bewoners van het gebied actief bij betrokken worden.

Het Binnenveld is de groene binnentuin tussen vier stedelijke gebieden. GroenLinks zal zich blijven inzetten voor het groene karakter van het Binnenveld. Sinds het begin van deze eeuw wordt de grote waarde hiervan door alle betrokken overheden erkend. Het Binnenveld herbergt bijzondere natuurwaarden. Het beheer van de Hel en de Bennekomse Meent (Natura 2000-gebieden) staat onder druk. GroenLinks vindt dat de gemeente zich in de samenwerkingsverbanden Stichting Gelderse Vallei en Food Valley sterk moet maken voor milieucondities om deze gebieden te behouden. Daarbij hoort ook behoud en uitbreiding van de natte terreinen langs de Grift op Wagenings grondgebied. Daar waar de ecologische hoofdstructuur in de oorspronkelijke

contouren niet meer door het Rijk wordt beschermd, moet in regioverband worden gezocht naar de mogelijkheden van bescherming en verdere ontwikkeling.

Wageningen loopt achter met het inrichten van de wegen in het Binnenveld voor 60 km/u (in plaats van 80 km/u). GroenLinks vindt dat dit prioriteit moet krijgen, gezien de veiligheid en het recreatieve karakter van het (stille)gebied.

Recreatie

Concrete doelen

- Ontwikkelen van cultuurhistorische wandelroutenetwerken
- Milieuvriendelijke waterrecreatie stimuleren

Wageningen biedt een groot scala aan recreatiemogelijkheden in de buitenlucht. Alle omliggende natuurgebieden hebben een hoge waarde voor recreanten. De aantrekkelijkheid van het landschap nodigt uit tot wandel- en fietstochten en recreatie op het water. De gebieden moeten goed toegankelijk zijn voor fietsers, wandelaars en hardlopers.

Het netwerk aan wandelpaden en fietsroutes kan verbeterd worden, ook met extra bebording. GroenLinks wil graag in alle landschappen rondom Wageningen cultuurhistorische wandelroutenetwerken ontwikkelen. Deze trekken wandelaars van verder weg naar Wageningen en maken hen deelgenoot van het unieke karakter van Wageningen. Daarbij is een zonering gewenst om de recreatiedruk zo te verdelen dat er voldoende rust is.

Daarnaast wil GroenLinks milieuvriendelijke waterrecreatie stimuleren. Met meer ruimte voor niet-gemotoriseerde watersporten en faciliteiten zoals aanlegsteigers. Het idee van een waterpretplaats aan de zuidkant van de haven blijven we aanmoedigen. Veel mensen zoeken 's zomers verfrissing bij de Rijn. Doordat dit gebied niet erkend is als recreatiegebied leidt een gebrek aan faciliteiten tot milieuvervuiling. GroenLinks zet zich ervoor in om van een gedeelte van de Rijn een goed recreatiegebied te maken, met mogelijkheden voor schoon recreëren, vrij van zwerfafval en fossiele brandstoffen.

GROEN IN DE STAD

Concrete doelen

- Niet uitbreiden tot in groene gebieden
- Matig groeien, tot 40.000 inwoners
- Nieuwe locaties in de stad groen ontwikkelen

GroenLinks vindt dat Wageningen niet tot in de groene gebieden moet uitbreiden. De contouren uit de structuurvisie van 2013 zijn actueel. Wageningen kan, wat GroenLinks betreft, tot 2030 maximaal licht groeien tot 40.000 inwoners. GroenLinks staat achter het principe van inbreiding (binnen de stad bouwen) ook al is het duurder dan nieuwe bebouwing aan de buitenkant. Op dit moment zijn alle belangrijke inbreidingslocaties in gebruik. Alleen de toekomst van De Dreijen en Duivendaal staat nog niet vast. Met de huidige bouwplannen kunnen we voort tot 2030. Het betreft Kortenoord, De Dreijen, Duivendaal, het terrein van Diedenoort, Mouterij en Pantarijn (DMP) aan de Churchillweg, en een aantal kleinere plekken. Deze nieuwbouw geeft ruimte aan doorstromers en aan mensen die zich nieuw in Wageningen vestigen.

Groen en blauw in de stad verrijken de stad in ecologisch opzicht. Openbaar groen als laanbomen, bermen en parken, maar ook waterpartijen en tuinen van particulieren, dragen bij aan de diversiteit van planten en dieren. Bomen aan de zuidzijde van huizen houden huizen koel. De gemeente moet zorgen voor behoud en zo mogelijk versterking van de groenstructuren. Bepanting die gunstig is voor bijen en oversteekplaatsen voor dieren krijgen aandacht. Naast een gemeentelijk groenplan komt er ook een blauwplan voor het water in de stad.

De inbreng van burgers en organisaties als het Groene Wiel is waardevol om te weten hoe het met de biodiversiteit staat.

Voor kinderen en ouderen heeft groen in de stad veel waarde. Voor mensen die niet of minder mobiel zijn, moet er naar de mening van GroenLinks voldoende wandel- en speelgroen aanwezig zijn. Openbaar groen mag daarom niet zomaar verkocht worden aan particulieren. Verkoop van snippergroen kan ten koste gaan van de beeldkwaliteit en de ecologische zones in de stad. Bij verkoop moeten er dan ook stevige voorwaarden worden gesteld. Zoals een beperking van erfverharding en het voorkomen van extra muren en schuttingen op de snippergroenstroken. GroenLinks wil de oppervlakte aan speelplaatsen uitbreiden. De bestaande speelplekken zouden geheel of gedeeltelijk moeten worden omgevormd tot natuurspeelplekken. Nieuwe locaties zullen hoofdzakelijk voor groen worden benut.

Initiatieven van burgers voor stadslandbouw moeten worden ondersteund. Dit komt ten goede aan de gezondheid en het bewustzijn van Wageningers én bevestigt het de link met Wageningen UR. Een geschikte locatie om *food* in de stad zichtbaar te maken is Duivendaal.

GroenLinks wil graag het grote Belmonte Arboretum en het kleine Dreijen Arboretum behouden. Het Kleine Arboretum is na aandringen van inwoners en politiek door Wageningen UR erkend als belangrijk cultuurhistorisch erfgoed en blijft – zonder ecologische vijvers - bewaard. GroenLinks vindt dat ook de vijvers onderdeel zijn en moeten blijven van het arboretum.

Wageningen kent nog teveel lelijke plekken. Lege plekken die wachten op een definitieve bestemming moeten een tijdelijke functie krijgen. Dit kan bijvoorbeeld een speelplaats voor de buurt of een moestuin zijn. Al te gemakkelijke sloop van panden wil GroenLinks voorkomen. Uit het oogpunt van materiaalgebruik, maar ook om karakteristieke panden te behouden.

GroenLinks heeft zich de afgelopen jaren ingezet voor een beter aanzien van de stad. De instelling van de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit, die bouwplannen breed en in samenhang beoordeelt, is daarin een belangrijke stap. GroenLinks vindt dat iedere ontwikkelaar vooraf de beeldkwaliteit van bouwprojecten moet kunnen verantwoorden. Ook moet de gemeente ervoor zorgen dat hoge bebouwing aan de rand van de stad een positieve bijdrage levert aan de *skyline* van de stad.

Verplaatsing van Wageningen UR naar de Campus heeft geleid tot een verarming van kunst in de openbare ruimte. GroenLinks zou graag zien dat kunstobjecten beter worden benut om de stad als geheel een beter aanzien te geven.

WATER IN DE STAD

Concrete doelen

- Minder verstening, meer waterdoorlaatbare verharding
- Water opvangen in de stad
- Herstel stadsgracht
- Wateropvang op particuliere terreinen stimuleren
- Groene daken stimuleren
- Starten met fosfaatterugwinning

De combinatie van klimaatverandering, frequente hevige regenbuien en de toenemende verstening van de stad zorgen voor wateroverlast en overbelasting van het rioolsysteem. Er is teveel water dat afgevoerd moet worden in korte tijd. Ook zal de waterafvoer door de Rijn hogere pieken krijgen. Hier moet op worden ingespeeld. In het bijzonder moet er worden gekeken naar de gevolgen van wateroverlast door klimaatverandering voor kwetsbare groepen zoals ouderen en mindervaliden. Voor overstromingen moet er een plan klaarliggen waarin kwetsbare groepen een plaats hebben. De geplande aanpassing om van de Grebbedijk een Deltadijk te maken, is een goede beveiliging voor Wageningen en haar omgeving. GroenLinks ondersteunt het onder voorwaarde dat de dijk niet 'de stad in' wordt verbreed.

Er kunnen kansen liggen voor meer natuurontwikkeling en verbetering van de recreatieve waarden van dit gebied.

De gemeente is samen met het Waterschap verantwoordelijk voor een goede waterkwaliteit, minder gemengde riooloverstorten op het open water en voor de gescheiden afvoer van regenwater en afvalwater. Water in de stad is een kwestie van samenwerken tussen de verschillende spelers in de watersector. Samenwerken betekent samen aanpakken en samen onderzoek doen naar nieuwe innovatieve oplossingen. De gemeente richt het watermanagement in de stad zo in dat schade voorkomen wordt en de overlast voor de bevolking beperkt wordt. Dit betekent voorkomen van ondergelopen kelders en gebouwen, maar het gedogen van tijdelijke overlast door water op straat. Regenwater moet niet meer zo snel mogelijk afgevoerd worden naar het open water, maar opgevangen en behouden worden in de stad. GroenLinks is voorstander van het herstellen van de stadsgracht. Ook voor het opvangen van water in de stad is het herstel van de stadsgracht een goede zaak. Wageningen is al volop bezig met het overschakelen op gescheiden systemen voor afvalwater en regenwater. GroenLinks wil daarmee doorgaan.

Wageningen deelt de rioolwaterzuivering met Renkum. Samen met Renkum en het Waterschap Vallei en Veluwe wordt onderzocht hoe afvalwater van een kostenpost omgezet kan worden in een grondstoffenleverancier. Naast energie kunnen ook belangrijke grondstoffen teruggewonnen en hergebruikt worden. GroenLinks wil dat op basis van de huidige proefopstellingen in Apeldoorn en Amersfoort in de komende periode wordt begonnen met fosfaatterugwinning in Wageningen-Renkum.

DIERENWELZIJN

Concrete doelen

- Voldoende hondenuitlaatveldjes met losloopmogelijkheid
- Voorlichting over omgaan met en verzorgen van (huis)dieren
- In stand houden van het mini-dierenpark.
- Beschutting voor dieren op de Eng realiseren
- De gemeente bevordert gebruik en productie van dier- en milieuvriendelijk vlees boven kiloknallers van dubieuze herkomst

Het is een kwestie van beschaving om goed met dieren om te gaan. Dieren hebben een eigen waarde die onafhankelijk is van hun nut voor de mens. Daarnaast hebben mensen veel plezier van huisdieren en dieren die in het wild leven in en rond de stad. Huisdieren zijn voor veel mensen aangenaam gezelschap en voor mensen die alleen wonen een remedie tegen

eenzaamheid. Vrij levende dieren in de stad, zoals vogels, kikkers en egels, zijn aangenaam groen 'gezelschap'. Deze natuur dicht bij huis is belangrijk om kinderen en volwassenen betrokken te houden bij natuur en de biodiversiteit in stand te houden.

De gemeente moet zich inzetten voor een adequate bescherming van dieren binnen haar grenzen.

De verantwoordelijkheid voor dierenwelzijn moet bij één wethouder komen te liggen.

GroenLinks vindt dat dieren niet mogen worden geëxploiteerd ter vermaak. De gemeente moet terughoudend zijn met vergunningen voor activiteiten waarbij dieren voor vermaak worden ingezet. Circussen met exotische dieren worden geweigerd.

Instellingen als het dierenasiel en de dierenambulance kunnen blijven zorgen voor zwerf- en gewonde dieren. Daar moet de gemeente voor zorgen. Net als voor informatie over het melden van mishandeling. Ook moet er, via Natuur- en Milieueducatie, voorlichting worden gegeven over het verantwoord kopen en houden van huisdieren en het omgaan met vrij levende dieren.

De grote gezelschapsdieren op de Eng moeten meer mogelijkheden krijgen om beschermt te staan. GroenLinks is blij dat het mini-dierenpark een plek krijgt bij Rustenburg. Meer mensen, ook ouderen, kunnen daarvan genieten en het toezicht op het welzijn van de dieren is beter.

GroenLinks vindt dat het geld dat hondenbezitters aan hondenbelasting betalen moet worden besteed aan diervriendelijke hondenuitlaatveldjes waar honden los kunnen lopen. Bij herinrichting van de openbare ruimte neemt de gemeente diervriendelijke maatregelen ter bescherming van bijvoorbeeld egels, gierzwaluwen, vleermuizen, vlinders en bijen.

GroenLinks is voorstander van het stimuleren van diervriendelijke en biologische veehouderij. De gemeente zal zich daar in Food Valley verband sterk voor moeten maken. Wageningen zet de flexitariërcampagne met de gemeente Amsterdam en Natuur & Milieu voort. Flexitariër betekent minder vlees eten en genieten van het ruime aanbod aan vleesvervangende producten. Al zes restaurants voeren het keurmerk "Gastvrij voor vegetariërs". Het aantal kan nog groeien, maar Wageningen kan zich nu al profileren als vegastad. De gemeente geeft het goede voorbeeld door in de kantine geen broodjes met vleeswaren meer te verkopen, maar dit te vervangen door vleesvrij pittig beleg. Ook in aangeboden lunches, bij borrelhapjes en bij evenementen, wordt het de regel om alles zonder vlees aan te bieden. De gemeente zal Wageningen UR en het WOC vragen dit ook te gaan doen.

AANTREKKELIJK WONEN

Concrete doelen

- Woningaanbod is gevarieerd, toekomst- en levensloopbestendig
- Meer duurzame woningen
- Terugdringen van wachtlijsten voor sociale huurwoningen
- Ruimte voor burgers om mee te bepalen hoe hun woonomgeving eruit ziet
- Voldoende studentenhuisvesting, ook op De Dreijen

GroenLinks vindt het belangrijk dat Wageningen een fijne stad is om te wonen. Een stad die gastvrij is voor mensen van verschillende achtergronden. Voor bedrijven en Wageningen UR geldt dat de aantrekkingskracht van de stad een belangrijke factor is in hun succes. Die aantrekkingskracht is groot als de culturele en sportvoorzieningen op peil zijn, huisvesting gemakkelijk geregeld kan worden, het openbaar vervoer frequent is, er duurzaam boodschappen kan worden gedaan en de natuur en de groene omgeving hoge kwaliteit hebben. Kortom: een woonomgeving die past bij Wageningen als groene duurzame universiteitsstad.

GroenLinks vindt het belangrijk dat het woonaanbod voorziet in de woonbehoeften van iedereen. Dit betekent dat rekening moet worden gehouden met diversiteit, vergrijzing, verschillende inkomensniveaus, samenlevingsvormen en de levensloopbestendigheid van woningen. Naar verwachting zal vooral de vraag naar zorgwoningen en zelfstandige seniorenwoningen toenemen.

De twee woningcorporaties in Wageningen (Woningstichting en Idealis) bezitten samen ongeveer zestig procent van de totale woningvoorraad. Hun woningaanbod voldoet momenteel niet aan de behoefte. Er is een overschot aan gestapelde huur- en koopwoningen en te weinig grondgebonden sociale huurwoningen. Mensen met een minimuminkomen, in scheidingssituaties en internationale studenten moeten daardoor te lang wachten op geschikte woonruimte. GroenLinks wil daarom prestatieafspraken met de woningcorporaties maken om deze wachtlijsten aan te pakken.

Sommige mensen verdienen te weinig of hebben geen vast inkomen om te kunnen kopen. Ze krijgen dan geen hypotheek. Maar ze verdienen weer teveel om in aanmerking te komen voor een betaalbare huurwoning. In overleg met alle partijen moet hiervoor een oplossing worden gezocht.

GroenLinks vindt dat plannen voor herstructurering moeten passen in het concept van de compacte stad, met een goed evenwicht tussen steen en groen en tussen hoog- en laagbouw. Innovatieve woonprojecten, die besparen op grond door groene ruimtes voor iedereen toegankelijk te maken, zijn een goede manier om in de vraag naar huizen met tuinen te voldoen. Ook meer openbare groene ruimtes en 'eetbare' stadstuinen helpen mee om aangenaam wonen te bereiken.

Wat GroenLinks betreft wordt het nu tijd om werk te maken van sociale herbestemming van een aantal panden. We willen ruimte creëren voor initiatieven van burgers die zelf hun woonomgeving willen bepalen en die willen samenwerken om daar een invulling aan te geven.

Studentenhuisvesting

De populariteit van Wageningen UR zorgt voor stijgende studentenaantallen waarvoor nieuwe studentenkamers gebouwd moeten worden. GroenLinks geeft hoge prioriteit aan de bouw van studentenhuysvesting in de stad, het liefst in of nabij het centrum. Als het aan GroenLinks ligt komen er ook studenten-/jongerenwoningen in de nieuwe ecowijk De Dreijen.

Leegstand

Wageningen heeft geen actieve handhaving van de Wet kraken en leegstand. Langdurige leegstand bestrijden lukt niet altijd. Tegelijkertijd zijn culturele organisaties dakloos en zijn de wachtlijsten voor sociale huur- en studentenwoningen lang.

Onzekere antikraakcontracten zijn voor GroenLinks geen oplossing voor leegstand. Tijdelijke verhuur met goede woonrechten is mogelijk, maar niemand dient te betalen voor een huis waaruit hij plots moet vertrekken of waar hij andere basishuurrechten mist.

GroenLinks vindt dat de gemeente actief de leegstand moet aanpakken. Door bijvoorbeeld te zorgen dat herbestemmingen voorrang krijgen boven nieuwbouw. Kraken moet blijven mogen. Burgerlijke ongehoorzaamheid die leidt tot het creëren van woon- en werkruimte is een positieve tendens. Dit kan de druk bij de overheid en woningcorporaties verhogen zodat leegstand vermindert en wachtlijsten krimpen.

MILIEUVRIENDELIJKE MOBILITEIT

Concrete doelen

- Ongelijkvloerse kruisingen Nijenoord Allee (allereerst bij Bornsesteeg)
- Primaire fietspaden asfalteren

- Fietssnelwegen realiseren (centrum - campus - station Ede-Wageningen)
- Veilig naar school door autoluwe zones
- OV Fiets-verhuur
- Voldoende overdekte fietsparkeerplekken
- Nachtnet-stop op station Ede-Wageningen
- Betaalbare regiotaxi behouden
- Gidsgemeente oplaadpunten elektrisch rijden

Fiets

Wageningen kende altijd al veel fietsers, maar de laatste jaren is het aantal sterk toegenomen. Steeds meer studenten vinden hun weg naar Wageningen en de populariteit van de elektrische fiets stijgt. De fietspaden kunnen het nauwelijks aan en de veiligheid komt op sommige plekken in het gedrang.

GroenLinks wil mensen de gelegenheid bieden comfortabel de fiets te gebruiken. Ruimte voor de fiets draagt bij aan een beter klimaat, een gezonde leefstijl en meer veiligheid in het verkeer. Voor Wageningen als compacte stad moet de fiets ruim baan krijgen.

Door ongelijkvloerse kruisingen te maken over de Nijenoord Allee wordt de doorstroming van fietsers en auto's bevorderd. De langverwachte ongelijkvloerse oversteek bij de Bornsesteeg staat in de steigers. Ook andere fietsoversteeken (Hoevestein, Rooseveltweg, Kortenoord) moeten makkelijker en veiliger worden.

GroenLinks wil comfortabele fietspaden en herkenbare fietsroutes binnen de stad en als verbinding met het buitengebied. De belangrijkste fietspaden zijn per definitie geasfalteerd. Op deze fietspaden wil GroenLinks fietsvriendelijke verkeersregelinstanties en verkeersremmers.

Als onderdeel van Food Valley legt Wageningen samen met buurgemeenten in de Vallei ononderbroken geasfalteerde 'fietssnelwegen' aan. Fietsers kunnen dan vlot, comfortabel en veilig NS-station Ede-Wageningen bereiken. GroenLinks wil ook dat Wageningen aanhaakt bij het initiatief van de oostelijke gemeenten om richting Arnhem een fietssnelweg te realiseren.

GroenLinks wil gecombineerd fiets- en busgebruik stimuleren door fietsenstallingen bij bushaltes te plaatsen. Bij voorkeur overdekt. Bij de ontwikkeling van de nieuwe wijken Kortenoord en De Dreijen moeten er

vrijliggende fietspaden komen. Bij de reconstructie van bestaande wijken moet er extra aandacht zijn voor fietsverkeer. De geschiktheid van paden en routes voor voetgangers die slecht ter been zijn, en mensen met een scootmobiel, moet extra aandacht krijgen.

GroenLinks wil de verkeersveiligheid verbeteren door (delen van) woonwijken autoluw te maken. Ook willen we, zoals al gerealiseerd in de Nude, 30 km-zones instellen. Dit is haalbaar in de Tarthorst. GroenLinks wil bovendien autoluwe en autovrije zones bij basisscholen zodat kinderen veilig op de fiets naar school kunnen.

Op de Stadsbrink en in de binnenstad moeten meer en betere voorzieningen komen voor fietsparkeren. Dan kan je ook een meer ordelijk parkeergedrag verlangen zodat voor mensen met een scootmobiel of rollator de stad goed toegankelijk is. GroenLinks vindt het hoog tijd om op de Stadsbrink een automatisch verhuurpunt van de OV-fiets aan te bieden.

Openbaar vervoer

Op de meest compacte plekken in de stad is het openbaar vervoer (OV) het beste geregeld. Behalve het centrum (de Stadsbrink) en De Born, is ook Kortenoord en het oosten van Wageningen goed aangesloten op het OV. Goed openbaar vervoer is een alternatief voor middellange autoverplaatsingen en vermindert de filedruk.

Wageningen moet met buslijnen intensief met omliggende plaatsen verbonden zijn. Nu besloten is dat er een busbaan komt op de campus maakt GroenLinks zich sterk voor behoud van een busdienst langs de Nijenoord Allee. De gemeente lobbyt voor een nachtnet-stop op station Ede-Wageningen.

Voortbouwend op de Valleilijn wil GroenLinks meewerken aan de totstandkoming van hoogwaardig openbaar vervoer (HOV) tussen Ede en Veenendaal, en tussen Veenendaal en Rhenen. GroenLinks wil behoud van de regiotaxi om de mobiliteit van mensen met een functiebeperking en ouderen te bevorderen. Deze taxi moet wel van goede kwaliteit zijn, en dus op tijd rijden, en ook goed betaalbaar blijven voor mensen met een laag inkomen.

Voor GroenLinks leidt economische ontwikkeling en vestiging van nieuwe bedrijven niet automatisch tot groei van het autoverkeer. Spreiding van werktijden en thuiswerken laten nu al zien dat autoverkeer niet navent groeit. GroenLinks vindt dat bij de vestigingseisen van bedrijven hoort dat zij een mobiliteitsplan hebben, waarin op een duurzame manier van en naar het werk reizen zo gemakkelijk mogelijk wordt gemaakt. Wageningen moet een voorloper zijn met het aantal oplaadpunten voor elektrisch rijden en autodelen.

In en rond het stadscentrum is en zal parkeren een discussiepunt zijn. GroenLinks vindt dat er voldoende goed bereikbare parkeerplekken voor auto's moeten zijn waar een redelijke prijs voor moet worden betaald. Parkeren is niet gratis. Goede en constante monitoring van vraag en aanbod is een vereiste. Betere verwijzing naar de beschikbare parkeerplekken kan onnodig zoeken tegengaan. Met de vergrijzing rijden minder mensen zelf auto maar is er wel meer behoefte aan 'kiss-and-ride'-plekken.

ECONOMIE: BEDRIJFSLEVEN EN KENNISINSTITUTEN

Concrete doelen

- Wageningen is het innovatieve centrum van een duurzame Food Valley
- Ruim baan voor kennisintensieve bedrijvigheid
- Beginnende ondernemers aan Wageningen binden
- Inwoners die een coöperatie oprichten kunnen gebruik maken van het ondernemersloket
- Geen bedrijventerrein bouwen voor leegstand (Nudepark 2)
- *Social return* bij aanbestedingen
- Gemeente is voorbeeldwerkgever op terrein van diversiteit
- Afspraken met bedrijfsleven over aannemen arbeidsgehandicapten
- Meer toeristen in de stad

De tijd van de grote overheidsinvesteringen is voorbij. Meer dan ooit verwachten we ondernemerschap van bedrijven en burgers. GroenLinks heeft daar vertrouwen in. De gemeente faciliteert actief nieuwe initiatieven die bijdragen aan vergroening en verbinding. In lijn met de recent ontwikkelde structuurvisie en vernieuwd sociaal beleid. Inwoners die een coöperatie oprichten kunnen gebruik maken van het ondernemersloket.

De gemeente gaat al haar producten, diensten en werk duurzaam, diervriendelijk en *fair trade* inkopen. In 2018 voor honderd procent. Bij aanbestedingen van de gemeente wordt maximaal gezocht naar mogelijkheden om ondernemers uit Wageningen en de regio het werk te gunnen. GroenLinks streeft ernaar dat het bij aanbestedingen een eis wordt om een minimaal aantal werkzoekenden uit de regio in dienst te nemen. Bij opdrachten en aanbestedingen eist de gemeente een sociale bijdrage (*social return*) in de vorm van stageplekken, leerwerktrajecten of begeleiding van maatschappelijk kwetsbare groepen.

De gemeentelijke organisatie wordt een voorbeeldwerkgever op het punt van diversiteit. Met het bedrijfsleven maken we afspraken over het in dienst nemen van jongeren, ouderen, niet-Nederlanders, laaggeschoolden en personen met een handicap.

GroenLinks kiest voor de kenniseconomie. Wageningen UR is het hart daarvan. De ontwikkeling van de kennisas Wageningen - Ede is van groot belang. De kennisas begint bij de binnenstad van Wageningen en loopt van het Business en Science Park naar het universiteitsterrein en via de Mansholtlaan naar Ede. Wageningen UR is een goede samenwerkingspartner op het gebied van stedelijke planning, duurzame kennis, Food Valley en het innovatief bedrijfsleven.

GroenLinks is blij met de wetenschappers, kennisinstituten en de bedrijven die actief zijn op terreinen waar vergroening aan de orde is. Wageningen is voor veel studenten al een studieobject en proeftuin voor onderzoek. Toepassing van kennis van de universiteit zou nog veel meer zichtbaar kunnen worden in en rond de stad. De gemeente en de instellingen op de campus zouden gezamenlijk de ecologische inrichting, het gebruik van buitenruimtes en de aandacht voor regionale (stads) landbouw kunnen versterken.

De gemeente zal een effectief relatiebeheer voor door Wageningen UR en Food Valley aangetrokken bedrijven voortzetten. Een geslaagd voorbeeld is het binnenhalen van FrieslandCampina.

GroenLinks ziet heel Wageningen als de campus van de universiteit. De binnenstad is voor de campus dé plek waar je kunt verblijven en ontspannen. Behalve met de binnenstad is de toekomst van de universiteit onlosmakelijk verbonden met die van kennisintensieve bedrijventerreinen in Wageningen. Dit zijn essentiële functies voor een volwaardige campus. GroenLinks wil Wageningen UR niet de ruimte bieden om uitgebreide ontspannings- en ontmoetingsfuncties te ontwikkelen op eigen terrein, omdat we daarvoor de binnenstad hebben.

Bedrijven die met hun producten of diensten geen directe relatie hebben met kennisintensieve bedrijvigheid vinden een plek aan de Industrieweg en Nudepark 1. Omdat er nog panden aan de industrieweg leegstaan, wil GroenLinks de invulling van Nudepark 2 ontmoedigen. Zolang sprake is van leegstand moet er niet op nieuwe plekken worden gebouwd. GroenLinks ziet kansen voor bedrijven in het verbeteren van de kwaliteit van de huidige bedrijventerreinen. De gemeente promoot duurzaam parkmanagement bij alle partijen die investeren in het bedrijventerrein. Door een gezamenlijke aanpak en met een lobby van de gemeente naar de provincie, ontstaan kansen om de inrichting te verduurzamen en om te komen tot duurzame bedrijventerreinen die toekomst hebben.

De Wageningse haven speelt een belangrijke regionale rol in het transport over water. Dat is duurzamer dan over de weg. GroenLinks is daarom voorstander van het gebruik van de haven voor goederenvervoer. Wageningen biedt met de haven een dienst aan voor een groot deel van Midden en Oost-Nederland. Zoals gebruikelijk bij dienstverlening aan commerciële partijen mag Wageningen hiervoor betaald krijgen. GroenLinks stelt wel grenzen aan de overslagfunctie omdat de haven zo dicht bij de stad ligt. In 2002 heeft de gemeenteraad het plan 'De Voortuin van Wageningen' vastgesteld als kader voor herontwikkeling van de haven. De zuidzijde moet industrievrij gemaakt worden. Dat maakt plaats voor natuur en recreatie. GroenLinks staat nog steeds helemaal achter dit plan. Nu Bruil vertrokken is kan de stad met het water verbonden worden en kan er in de uiterwaarden kleinschalige natuurgerichte recreatie komen.

BINNENSTAD ALS HART VAN WAGENINGEN

Concrete doelen

- Stimuleren culturele activiteiten in de binnenstad
- Een visie voor de binnenstad
- Eerlijke reclamebelasting
- Beïnvloeden van het vastgoedbeleid van eigenaren in de binnenstad

GroenLinks vindt dat de binnenstad veel meer het bruisende hart van Wageningen moet worden. Een ontmoetingsplek waar wonen, werken, winkelen, cultuur en sociale activiteiten elkaar versterken. Kortom, een creatieve en dynamische plek met een uitstraling naar de hele stad.

GroenLinks maakt zich zorgen over de binnenstad. Het centrum drijft op horeca en detailhandel. Helaas zorgen de crisis en veranderingen in de samenleving ervoor dat het slecht gaat met de winkels in het centrum. Voortbouwend op de sterke punten, waaronder de oude vestingstad, ziet GroenLinks kansen het centrum aantrekkelijker te maken voor bewoners en bezoekers. Nauwe samenwerking tussen ondernemers en gemeente is nodig om te zorgen dat nieuwe initiatieven aansluiten op de sterke kanten van de binnenstad. GroenLinks wil dat voor de binnenstad een plan wordt opgesteld waar allerlei groepen, samen met vastgoedeigenaren, meedenken over kansrijke ontwikkelingen. Daarbij gaat het om vestigingsklimaat voor winkels, aantrekkelijkheid van de noordkant van het centrum en bereikbaarheid en parkeren voor fietsers en auto's.

De gemeente zorgt ook voor een continue dialoog over de toekomst van de binnenstad tussen de gemeente, ondernemers en consumenten. Het onderscheidende karakter van Wageningen staat daarin centraal.

GroenLinks wil dat de gemeente ruimhartig culturele en sportieve activiteiten in de binnenstad mogelijk maakt en ondersteunt. Wij maken ons sterk voor een goed ingerichte fysieke omgeving voor ondernemers in de horeca en (vooral) voor bedrijven die de duurzame, bewuste consument aantrekken. Leegstaande panden in de winkelstraten zijn demotiverend en tasten het aanzien van de stad aan. De vastgoedeigenaren wentelen de crisis in de detailhandel af op de winkeliers die moeten huren. Met het WOC en de winkeliersvereniging moet worden gezocht naar mogelijkheden om het probleem aan te pakken. De afgelopen jaren zijn er forse stappen gezet in de samenwerking tussen gemeente en winkeliers. Er zijn goede afspraken gemaakt over opening van winkels op zondag. Deze bieden een goede balans tussen commercie en rust.

Via de reclamebelasting worden er middelen opgehaald om de stad te promoten. Na een moeizame start wordt de reclamebelasting nu succesvol ingezet. Ook de grote winkelketens betalen er aan mee. GroenLinks ondersteunt de doelstelling van het investeren in het stadscentrum en is het eens met de reclamebelasting. Voorwaarde is wel dat het eerlijk en weinig bureaucratisch is.

TOERISME

Concrete doelen

- *Proef Wageningen* verder uitbreiden
- Ruimte op Duivendaal waar wetenschapsresultaten op terrein van duurzaamheid worden geëtaleerd
- Een centrum voor bevrijding en vrede nabij het 5 Mei Plein
- De haven benutten voor toeristen

In nauwe samenwerking tussen de gemeente, de binnenstadondernemers, de horeca, Wageningen UR, de Bakkervakschool en anderen is het merk *Proef Wageningen* gelanceerd. Onder deze naam worden voortaan alle promotieactiviteiten in Wageningen georganiseerd. Het is een mooi resultaat van een goede samenwerking om Wageningen bruisend te houden.

De vijf ontwikkelde toeristische wandelroutes met thema's als Stad der Bevrijding, Natuur en Omgeving, Kunst en Cultuur en Historisch Wageningen, vonden gretig aftrek.

Met het concept '*Proef Wageningen*' kunnen nog veel meer activiteiten onder de aandacht van het publiek worden gebracht. Het Depot, met de permanente beeldtentoonstelling, heeft zich ontwikkeld tot een culturele trekpleister. Het inrichten van een 'Liberation Route' tussen Arnhem en de Grebbeberg

biedt ook Wageningen, als Stad der Bevrijding, toeristische kansen. Plekken als de jachthaven, de stadsgracht en de arboreta kunnen nog verder ontwikkeld worden als toeristische bestemming. Zeker in samenhang, zodat bezoekers een dagprogramma aangeboden kunnen krijgen. Er kunnen ook nieuwe publiekstrekkingen gecreëerd worden, zoals een centrum voor bevrijding en vrede nabij het 5 Mei Plein en een plek op Duivendaal waar resultaten van wetenschap op het terrein van duurzaam leven en eten aan het publiek worden getoond.

SCHONE GEMEENTE, AFVAL

Concrete doelen

- Alle afval wordt gescheiden ingezameld
- Alle afval wordt als grondstof weer nuttig gebruikt
- Zwerfafvalproblemen wijkgericht oplossen

In Wageningen is afval niet zomaar afval, maar een belangrijke grondstof voor iets nieuws dat weer gebruikt wordt. De gemeente blijft nieuwe initiatieven aanmoedigen voor beter hergebruik van afval.

We richten ons op het zo min mogelijk produceren, zoveel mogelijk hergebruiken en het slim verzamelen van afval. Herbruikbaar afval wordt zoveel mogelijk opgehaald, restafval brengen mensen zelf weg. In Wageningen hebben we al goede resultaten met de *pilot* van dit omgekeerde inzamelen in twee wijken. Bij de evaluaties van de *pilots* is het scheidingsresultaat het belangrijkste criterium voor GroenLinks. Het (on)gemak voor mensen die slecht ter been zijn wordt ook meegewogen.

Voorlichting en educatie over het zo min mogelijk produceren van afval wordt gestimuleerd. De gemeente geeft het goede voorbeeld door zoveel mogelijk digitaal te werken en geen aankopen met overbodig verpakkingsmateriaal te doen. We stimuleren hergebruik van spullen en het zelf composteren. De gemeente stelt goedkoop compostvaten ter beschikking. Groenafval en tuinafval dat niet wordt gecomposteerd wordt gebruikt voor bio-energie.

Het is nuttig om in samenwerking met scholen jongeren bewust te maken dat het sociaal is je eigen afval op te ruimen. GroenLinks vindt zwerfafval in de uiterwaarden óók een probleem van de gemeente. Dit Staatsbosbeheernatuurgebied wordt steeds intensiever gebruikt als recreatieterrein en dat willen we ook zo houden, de gemeente is dan ook samen met Staatsbosbeheer verantwoordelijk voor het schoonhouden van het gebied.

3. WE WILLEN EEN SOCIALE EN GASTVRIJE GEMEENTE

GroenLinks wil een armoedevrij Wageningen. In een rijk land als Nederland is het voor GroenLinks onacceptabel dat mensen in armoede leven en dat kinderen in armoede opgroeien. Tegen de landelijke trend in is in Wageningen de afgelopen vier jaar het aantal mensen in de bijstand niet gestegen. GroenLinks zet zich in voor maatschappelijke emancipatie voor iedereen. We willen dat de gemeente zich inzet om meer kansen te creëren voor gelijke toegang tot werk, inkomen en politieke invloed, door het bevorderen van een cultuur waar ruimte is voor diversiteit. Discriminatie moet zoveel mogelijk voorkomen en bestreden worden. Gelijke kansen hebben hun wortels in het basisonderwijs. Investeren in brede scholen blijft prioriteit. De gemeente heeft via de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) steeds meer verantwoordelijkheid gekregen op het gebied van zorg. Uitgangspunt voor GroenLinks is dat zorg maatwerk hoort te zijn. Zorg moet zo dicht mogelijk bij burgers georganiseerd worden. Wijken staan centraal in het sociaal beleid. Het principe 'geen mensen op straat' blijft onverminderd gelden. Voor een dak, een bed en voedsel is in Wageningen geen verblijfsvergunning nodig.

ARMOEDEVRIJ WAGENINGEN

Concrete doelen

- Iedereen met een inkomen tot 130 procent van de bijstandsnorm heeft recht op minimaregelingen
- Participatiefonds voor mensen met een inkomen tot 130 procent van de bijstandsnorm
- Geld voor armoedebestrijding mag alleen voor dat doel worden gebruikt
- Meer bijverdienen in de bijstand mogelijk maken
- Actief beleid om huisuitzettingen te voorkomen

Mensen die tot 130 procent van de bijstandsnorm verdienen, hebben te weinig geld om goed van te leven en hebben wat GroenLinks betreft recht op financiële ondersteuning. De minimaregelingen moeten voor hen toegankelijk zijn. Bovendien willen we een structureel en ruimhartig participatiefonds voor mensen tot 130 procent van de bijstandsnorm. Ter voorkoming van maatschappelijk isolement wil GroenLinks de toegang tot de digitale wereld voor huishoudens met een minimuminkomen subsidiëren. Daarnaast willen we extra aandacht voor groepen die het relatief zwaarder hebben, zoals chronisch zieken en gehandicapten. De gemeente moet het optimale gebruik van armoederegelingen bevorderen via vereenvoudiging van aanvraag van minimaregelingen en actieve voorlichting. Geld dat bestemd is voor

armoedebestrijding mag alleen voor dat doel gebruikt worden. Op deze manier dwingen we onszelf het geld daadwerkelijk naar de mensen te brengen die het hard nodig hebben en die er recht op hebben.

GroenLinks is voorstander voor de versoepeling van regelgeving voor bijverdieneren in de bijstand, om duurzame uitstroom uit de bijstand te bevorderen. Schuldhelpverlening moet toegankelijk zijn voor alle mensen die met schulden te maken hebben, ongeacht hun leeftijd of inkomenspositie. Gezinnen met kinderen moeten met voorrang worden geholpen. GroenLinks is voorstander van actief beleid om huisuitzettingen te voorkomen. Of het nu gaat om zorgmijders of om nieuwe armen, die getroffen door werkloosheid versneld in armoede vallen.

Geen mensen op straat

De kans dat mensen tegen hun zin een dakloos bestaan moeten leiden neemt met het huidige kabinetsbeleid toe. Het asielbeleid is strenger geworden en met de strafbaarstelling van illegaal verblijf lopen vluchtelingen nog meer kans op detentie. Wageningen heeft zich altijd ingezet voor vluchtelingen, en dat blijven we doen. Juist nu is het nodig dat Wageningen het principe van gastvrijheid blijft omzetten in concrete daden. GroenLinks wil dat Wageningen niet meewerkt aan het Haagse uitzetbeleid. Vluchtelingen die niet kunnen terugkeren naar het land van herkomst en ongedocumenteerden mogen niet op straat komen te staan. Wij blijven ons inzetten voor basisvoorzieningen en ondersteuning om mensen niet in de kou te laten staan.

EMANCIPATIE EN WERK

Concrete doelen

- Actieve begeleiding naar de arbeidsmarkt of vrijwilligerswerk blijft een topprioriteit voor de gemeente
- Een tegenprestatie voor een uitkering mag alleen worden gevraagd als dat leidt tot duurzame participatie
- Trajecten voor werken en leren op maat inrichten in wijkcentra en leerbedrijven
- Beschermde werkplekken voor Wajongers en Wsw'ers

Wageningen heeft met succes gekozen om extra te investeren in re-integratietrajecten. GroenLinks vindt dat de gemeente hier mee door moet gaan. Vooral mensen uit risicogroepen (jongeren, allochtonen en mensen met een beperking) moeten snel een aanbod op maat krijgen. Hierbij staan maatwerk en samenspraak met de cliënt voorop. Het passend aanbod omvat

leer- en werktrajecten met alternatieven voor mensen die niet duurzaam kunnen re-integreren in de reguliere betaalde arbeidsmarkt. De nieuwe participatiewet die in aantocht is heeft gevolgen voor de sociale werkvoorziening en Wajongers. Voor de groepen die dit treft moeten een stabiel inkomen en beschermde werkplekken beschikbaar zijn.

Deelnemen aan de samenleving is breder dan arbeidsparticipatie. Behalve betaalde arbeid maken ook vrijwilligerswerk en mantelzorg deel uit van participatie. De gemeente moet zich inspannen om mensen naar eigen vermogen te laten meedoen in de samenleving, met naast de reguliere arbeidsmarkt ook oog voor vrijwilligerswerk en seniorenbanen.

Vluchtelingen moeten de mogelijkheid hebben om met behoud van hun uitkering een intensieve taalcursus te volgen en zich bij te scholen in hun vakgebied. Wie zelf een bedrijf wil starten moet daarvoor actieve ondersteuning krijgen.

ZORG IN DE WIJK

Concrete doelen

- Zorg zo dichtbij mogelijk organiseren
- Steun van de gemeente voor tijdelijke mantelzorgwoningen
- Burgerinitiatieven zoals zorgcoöperaties en broodfondsen kunnen op een meewerkende overheid rekenen
- Kinderrechten zijn leidend bij jeugdzorg, niet het budget
- Professionals meer vertrouwen en verantwoordelijkheid geven
- Ruimere mogelijkheden persoonsgebonden budget

We willen dat zorg dicht bij huis voorhanden is en dat hulpverleners zoveel mogelijk zelf verantwoordelijk zijn. Bureaucratie moet tot een minimum worden beperkt.

Ook wil GroenLinks ruimere mogelijkheden voor cliëntenparticipatie en voor het gebruik van een persoonsgebonden budget. Veel mensen bouwen zelf aan eigen zorgsystemen waar zij zich prettig bij voelen. Dat gaat van woongroepen voor ouderen, van broodfondsen tot zorgcoöperaties. Twee principes zijn daarbij leidend: GroenLinks wil een overheid die maximaal meewerkt met dit soort initiatieven en die een vangnet organiseert voor diegenen die niet de mogelijkheid hebben deel te nemen aan deze nieuwe zorgvormen. Uit onderzoek blijkt dat vijftien procent van de zorg wordt uitgevoerd door mantelzorgers en vrijwilligers. De gemeente moet deze hulpverlening daarom

ondersteunen. Mantelzorgers moeten informatie en begeleiding krijgen. De gemeente steunt de realisatie van tijdelijke mantelzorgwoningen.

Begeleiding door professionele krachten kan wenselijk en noodzakelijk zijn. Iedereen moet kunnen rekenen op goede zorg, maar dat hoeft niet voor iedereen gesubsidieerde zorg te zijn. Ook in Wageningen kan een inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage worden geheven. De verschillen mogen best aanzienlijk zijn.

Jeugdzorg

De gemeente wordt verantwoordelijk voor de jeugdzorg, maar dat gaat samen met een grote bezuiniging. Het beperkte budget dat gemeenten van de rijksoverheid krijgen mag niet tot een verschraling van de jeugdzorg leiden. De belangen en de rechten van het kind moeten een leidend principe zijn bij alle besluiten die de gemeente neemt over de jeugdzorg. De gemeente is de overheid die het dichtst bij de mensen staat en het best kan inspelen op wat er lokaal nodig is. GroenLinks zet daarom in op jeugdzorg dicht bij huis, dus in de wijken. Maatwerk staat daarbij centraal. Dat geldt ook voor de professionals, die meer vertrouwen van de overheid verdienen. Jeugdigen met een hulpvraag moeten snel de juiste ondersteuning krijgen. Tijdige signalering en preventie voorkomen zwaardere zorg of uithuisplaatsing. Specialistische hulp zoals jeugd-GGZ en voorzieningen voor jeugd met een licht verstandelijke beperking moeten in regionaal verband worden ingekocht.

Wijkvoorzieningen

Concrete doelen

- Versterken van wijkgericht werken
- Migrantenorganisaties worden actief meegenomen in sociaal beleid
- Budget in beheer van bewonersinitiatieven.
- Welzijnswerk moet toegankelijk zijn voor alle burgers
- Toegankelijke en betaalbare voorzieningen op wijkniveau

In Wageningen werken organisaties samen in de aanpak van wijkgericht werken. Goede afstemming tussen de Woningstichting, Solidez, politie en scholen moet ervoor zorgen dat er voldoende voorzieningen zijn die passen bij de behoeften in de wijk en dat problemen preventief worden aangepakt. Belangrijk is het om de groepszelfredzaamheid te ondersteunen. Verenigingen realiseren dan onderling zo nodig mantelzorg.

GroenLinks blijft zich inzetten voor groene ontmoetingsplekken en 'eetbare' stadstuinen.

Multifunctioneel gebruik van gebouwen

Concrete doelen

- Reguleren en benutten gebruik van leegstaande gebouwen
- Multifunctioneel benutten accommodaties
- Ondersteuning bij het vinden van werkruimte voor kunstenaars
- Organisaties ondersteunen bij het zoeken naar geschikte ruimte

De gemeente heeft een taak in het bij elkaar brengen van de vraag naar en het aanbod van ruimten voor clubs en organisaties die een maatschappelijke rol vervullen. Ook moet zij deze groepen desgewenst wegwijs maken bij het zoeken naar een geschikt onderkomen, zoals zalen voor een muziekvereniging of een pand voor een moskeefunctie. Ook kunstenaars worden ondersteund in het vinden van atelierruimte. Schoolgebouwen moeten multifunctioneler worden gebruikt. Clubs en organisaties die een belangrijke maatschappelijke rol vervullen, en dus een groot sociaal rendement genereren, moeten bij het zoeken naar een geschikte ruimte kunnen rekenen op een meewerkende actieve gemeente. Het Ireneplan, waar ook het nieuwe wijkhuis Midden komt, is een goed voorbeeld van het slim combineren van de functies onderwijs, welzijn en huisvesting. Bundeling van deze maatschappelijke functies heeft een meerwaarde. Naast het Wijkcentrum in de Nude, Ons Huis in de Bovenbuurt en het nieuw te realiseren wijkhuis Midden, is in de wijken Noordwest of Kortenoord een ontmoetingsplek zeer wenselijk.

ONDERWIJS: SCHOLEN EN DE GEBOUWEN

Concrete doelen

- Basisschool op Kortenoord
- Oplossingen voor huisvesting zoeken in samenwerking tussen scholen
- Voldoende budget voor onderhoud en schoonmaken van schoolgebouwen
- Duurzame schoolgebouwen
- Deelname aan wijk- en sportactiviteiten bevorderen
- Signaleringsfunctie van onderwijs beter benutten
- Natuur- en Milieueducatie behouden

De gemeente is verantwoordelijk voor de huisvesting van basis- en voortgezet onderwijs. Bij krapte in de huisvesting wordt van de scholen en de gemeente creativiteit verwacht, omdat op termijn de aanwas van leerlingen stopt. De groei van Wageningen bereikt zijn grenzen met de bouw van de wijk Kortenoord. Daar wil GroenLinks een nieuwe basisschool bouwen. Op andere plaatsen wil GroenLinks de bestaande huisvesting verbeteren. Achterstallig onderhoud moet worden weggewerkt en de duurzaamheid van schoolgebouwen moet worden bevorderd.

GroenLinks vindt dat scholen meer dan nu het geval is centra moeten worden voor jeugd- en jongerenactiviteiten. Activiteiten kunnen binnen het schoolgebouw plaatsvinden, maar de school kan ook een springplank zijn voor activiteiten, sport en cultuur elders. GroenLinks is voorstander van brede scholen, waarin meerdere voorzieningen een plek hebben. De gemeente moet stimuleren dat dit concept zich verder uitbreidt. Brede scholen bieden door samenwerking met wijkcentra en na- en voorschoolse opvang de kinderen op school en uit de wijk de mogelijkheid mee te doen aan allerlei activiteiten. Ouders en buurtbewoners worden uitgenodigd ook een actieve rol te vervullen. We willen dat de gemeente als inzet heeft dat alle jongeren tussen twaalf en zestien kunnen deelnemen aan minstens één georganiseerde buitenschoolse activiteit.

GroenLinks ziet een belangrijke rol voor het basisonderwijs in de ontwikkeling van waarden als tolerantie, respect en het leren omgaan met diversiteit. Hetzelfde geldt voor dierenwelzijn en natuur en milieu, waarbij ook een relatie wordt gelegd met de internationale verhoudingen in de wereld. Op alle scholen wordt voorlichting gegeven over seksuele diversiteit, pesten, mensenrechten, racisme en discriminatie. Cultuureducatie in brede zin wordt een belangrijk onderdeel van het lespakket. De signaleringsfunctie van onderwijs kan nog beter worden benut. Problemen bij kinderen en gezinnen kunnen via scholen in een vroeg stadium worden gesignaleerd en opgepakt.

Natuur- en Milieueducatie: Het Groene Wiel

Groen denken en doen begint bij kleine kinderen, in het basisonderwijs. Natuur- en Milieueducatie is daarom van onschatbare waarde. GroenLinks is trots dat door onze interventie Natuur- en Milieueducatie duurzaam voor onze stad is behouden. In de toekomst krijgt Het Groene Wiel ook een structurele rol in de uitvoering van het gemeentelijke klimaatbeleid. Dat is winst voor de gemeente, Het Groene Wiel, maar vooral voor Wageningers, groot en klein.

CULTUUR

Concrete doelen

- Cultuur toegankelijk maken voor iedereen

- Grote deelname aan basisvoorzieningen bblthk en 't Venster
- Junushoff blijft oefenruimte en podium voor sociaal-culturele groepen
- Bblthk open op zondag
- Samenwerking tussen groepen faciliteren en stimuleren
- Muzikale initiatieven blijven ondersteunen
- Wageningen op duurzame festivalkaart

Wageningen is rijk aan uitingen van kunst en cultuur en mogelijkheden om ervan te genieten. Maar die zijn niet altijd toegankelijk voor iedereen. Kunst en cultuur, aansprekend voor diverse doelgroepen, is een voorwaarde voor een cultureel rijke gemeente. De gemeente schept voorwaarden voor de culturele activiteiten. Samenwerking met andere gemeenten en het samenbrengen van verschillende doelgroepen met dezelfde belangen, moet prioriteit krijgen. Dan kan er een duurzaam cultuurbeleid worden bereikt. Grote deelname aan de basisvoorzieningen de bblthk (bibliotheek) en 't Venster blijft voor GroenLinks van belang.

De bblthk zou open moeten zijn op de momenten dat mensen tijd hebben voor cultuur en literatuur. Openstelling op zondag kan zorgen voor een impuls voor de bblthk, de culturele sector én de binnenstad. GroenLinks vindt de Junushoff een onmisbaar podium voor een stad als Wageningen. De kwaliteit van de programmering van de Junushoff, en het gebruik van het theater als podium en oefenruimte door Wageningse sociaal-culturele groepen, moet gehandhaafd blijven en waar mogelijk worden uitgebreid. Daarom moet de exploitatie niet geprivatiseerd worden. De Junushoff moet een plek zijn voor breedtecultuur, met veel ruimte voor amateurgezelschappen. Muzikale initiatieven moeten ondersteund blijven worden. Festivals zijn een groot goed voor de stad. Festivals die passen bij het duurzame profiel van Wageningen verdienen steun.

SPORT

Concrete doelen

- Zoveel mogelijk laagdrempelige en interculturele sport
- Educatie in sport, welzijn en beweging
- Visie op ontwikkeling vraag en aanbod sporthallen

Sport is belangrijk voor de fysieke en geestelijke gezondheid van mensen. GroenLinks wil dat de gemeente een actieve rol speelt bij het verbeteren en in

stand houden van het voorzieningenniveau en de toegankelijkheid ervan. GroenLinks wil dat de jeugd al op jonge leeftijd in aanraking komt met verschillende mogelijkheden van sport. Breedtesport is belangrijker dan topsport. Het bereiken van brede groepen in de samenleving om hen actief te betrekken bij sport is belangrijker dan kampioenen ondersteunen.

De gemeente heeft met de aankoop van de Olympiahallen nu alle sporthallen in eigen hand. Dit is wenselijk om een goed sportbeleid te kunnen voeren. Het is noodzakelijk om snel een overkoepelende visie op de vraag en aanbod van sporthallen te ontwikkelen. De vele sportclubs die Wageningen rijk is zijn door bezuinigingen gedwongen om meer op eigen benen te staan. GroenLinks wil de vinger aan de pols houden wat betreft de effecten van het beleid. De gemeente moet haar verantwoordelijkheid nemen en controleren of de door de clubs zelf onderhouden accommodaties voldoen aan normen van volksgezondheid.

GroenLinks vindt dat mensen met minder inkomen ondersteund mogen worden om activiteiten te ontplooiën die gezondheid en welzijn stimuleren. Minimaregelingen als het 'ik doe mee'-fonds bieden hierin mogelijkheden, maar nog onvoldoende. GroenLinks blijft deelname van de minima aan sportactiviteiten stimuleren.

KINDEREN

Concrete doelen

- Peuterspeelzaal moet toegankelijke en betaalbare basisvoorziening blijven
- Meer groene speelplekken voor kinderen
- Tenminste één natuurspeelplaats inrichten

Kinderen doen ertoe in Wageningen voor GroenLinks. Zij hebben de toekomst en zijn de toekomstige inwoners van onze gemeente. We nemen hun wensen serieus en zorgen dat ze voldoende ruimte krijgen om te spelen en zich te ontwikkelen.

GroenLinks wil dat alle kinderen gebruik kunnen blijven maken van een vorm van voorschoolse educatie. De peuterspeelzaal moet deel uitmaken van het integraal jeugdbeleid en een toegankelijke en betaalbare basisvoorziening zijn.

Het peuterspeelzaalwerk is van cruciaal belang voor een optimale ontwikkeling van kinderen en geeft de mogelijkheid in een vroeg stadium achterstanden te ontdekken en weg te werken. Er mogen geen kinderen buiten de boot vallen. Het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) moet

bijvoorbeeld een ouder-kindcentrum worden, laagdrempelig voor alle culturen.

GroenLinks staat een groen jeugdbeleid voor. Voldoende groene speelruimte is bepalend voor de ontwikkeling van kinderen. Elke wijk moet een trapveldje hebben en een plek voor 'natuuravonturen', speelplaatsen waar een kind met fantasie kan spelen en de natuur kan ontdekken. Er komt minimaal één natuurspeelplaats. De Wageningse Berg is een goede plek voor het creëren van een klimbos. Bij de inrichting van de openbare ruimte en bestemmingsplannen wordt rekening gehouden met veilige locaties voor speelplekken voor kinderen en veilige looproutes. Elk jaar bekijkt de gemeente, met de kinderen uit de wijk, of de speelplekken schoon en veilig zijn.

JONGEREN

Concrete doelen

- Extra aandacht voor jongeren bij re-integratie en stages
- De Jongerenraad Wageningen moet blijven bestaan
- In overleg met verschillende groepen jongeren zorgen voor een eigen honk
- Poppodium in de stad

Jongeren zijn dynamisch en hebben plek nodig voor hun vrije tijd. GroenLinks wil dat de gemeente gaat zorgen dat de jeugd plekken krijgt waar ze kunnen verblijven. Dit kunnen ontmoetingsplekken in de openbare ruimte zijn, of tijdelijke voorzieningen in gebouwen. Essentieel is dat de gemeente anticipeert op de wensen van de verschillende 'groepen' jeugd. GroenLinks wil dat de gemeente jongeren en hun vertegenwoordigers actief opzoekt en hen betreft bij het jongerenbeleid. De Jongerenraad Wageningen is een belangrijke overlegpartner en moet blijven bestaan. Bij een stad met zoveel jonge inwoners hoort een poppodium.

STUDENTEN

Concrete doelen

- Fietsveiligheid verbeteren, ongelijkvloerse kruising Bornsesteeg
- De gemeente maakt zich hard voor nachtnet-stop op station Ede-Wageningen
- Meer en betere studentenhuisvesting in de stad

- Studenten-/jongerenhuisvesting op De Dreijen realiseren
- Meldpunt voor louche huisbazen
- Studenten beter bij de stad betrekken
- Betere aansluiting cultureel aanbod voor studenten
- Eenzaamheid (internationale) studenten bestrijden
- Het Europese Youthpack implementeren in Wageningen

Studenten zijn belangrijk voor onze stad. De vele creatieve initiatieven die voortkomen uit de studentengemeenschap zijn een verrijking voor Wageningen. Daarom moeten deze gestimuleerd en gefaciliteerd worden. De samenwerking met Wageningen UR is hierbij van groot belang.

De gemeente moet studenten op een proactieve manier bij de stad betrekken. De traditionele media bereiken studenten nauwelijks en zijn ontoegankelijk voor internationale studenten. De gemeente moet nieuwe lijnen uitzetten en andere manieren gebruiken om deze belangrijke doelgroep te bereiken en te informeren.

Studentenhuisvesting moet beter gecontroleerd worden. Internationale studenten mogen niet in te dure huisvesting terecht komen doordat zij nou eenmaal geen keuze hebben. De wachtlijst voor kamers moet korter. Er moet een meldpunt komen voor louche huurbazen.

Voor Wageningse studenten zijn er al veel sportmogelijkheden en- clubs. Ook initiatieven als ISOW, waar studenten elkaar op vrijwillige basis taal- en culturele cursussen geven, worden aangemoedigd door GroenLinks. Toch is er vraag naar meer culturele voorzieningen voor studenten. 't Venster kan haar programma toegankelijker maken voor studenten en minima. Ook kan er gekeken worden naar mogelijkheden voor een cultureel centrum, eventueel in samenwerking met 't Venster. Het samenvoegen van organisaties is zowel sociaal als financieel slim. Ook een sprintpas voor het theater en andere culturele evenementen is een optie. Verbreding en een sterkere aansluiting van het culturele aanbod voor studenten is een prioriteit, de universiteit en culturele partners zullen hierbij betrokken moeten worden.

Integratie en aansluiting van (internationale) studenten is van groot belang voor GroenLinks. Eenzaamheid onder studenten moet actief worden gesignaleerd en bestreden. Teveel initiatieven en organisaties zijn óf voor studenten óf voor de andere bewoners van Wageningen.

De jeugdwerkloosheid in Europa is schrikbarend hoog. Veel internationale studenten studeren momenteel in Wageningen omdat zij geen baan kunnen vinden in hun eigen land. Ook is het aantal afgestudeerden in Nederland die geen baan kunnen krijgen erg hoog. Vooral net afgestudeerden hebben door hun gebrek aan ervaring vaak moeite met het vinden van een baan op de zeer krappe arbeidsmarkt. Met het door de Europese Groenen geïnitieerde Youthpack kunnen gemeenten actief bijdragen aan het verminderen van deze werkloosheid. Er is Europese subsidie beschikbaar om jonge werklozen aan een baan te helpen. Deze kunnen zichzelf aanbieden aan werkgevers met de subsidie vanuit de gemeente. Voor Wageningen biedt het Youthpack een mogelijkheid om meer studenten ook na afronding van hun opleiding in de stad te houden.

SENIOREN

Concrete doelen

- Actief meedenken met ouderen bij specifieke woonwensen
- Eventuele drempels voor participatie (helpen) wegnemen

De Wageningse bevolking zal van samenstelling veranderen en uit meer ouderen gaan bestaan. Dat betekent dat we ervoor moeten zorgen dat iedere Wageningse volop kan meedraaien. Enerzijds doordat er goede voorzieningen voor ouderen zijn. Anderzijds doordat ouderen niet apart in de samenleving komen te staan, maar er integraal onderdeel van blijven uitmaken. Er is budget nodig voor het aanpassen van woningen aan de behoeften van ouderen, bijvoorbeeld geschikt maken voor rolstoel- en rollatorgebruik. Sociale structuren waarvan ouderen deel uitmaken zullen vaak spontaan ontstaan, bijvoorbeeld in een wijk waar ook seniorenwoningen staan. Maar er zal ook veel georganiseerd moeten worden. Clubs en organisaties die een belangrijke maatschappelijke rol vervullen - en dus voor een groot sociaal rendement zorgen - hebben recht op een actief meewerkende gemeente, die bijvoorbeeld helpt bij de zoektocht naar een geschikte ruimte. Een duidelijke gemeentelijke taak is het goed onderhouden van voet- en fietspaden zodat die voor iedereen veilig begaanbaar zijn.

MINDervalIDEN

Concrete doelen

- ‘Witte rolstoelen’-plan
- Fietsvrije trottoirs
- Voorzieningen betaalbaar houden

GroenLinks wil dat mensen met een beperking baas kunnen blijven over hun eigen leven. Goed geregeld vervoer op maat en aangepaste woningen zijn daarvoor een voorwaarde. Bij nieuwbouwprojecten en bij de inrichting van de openbare ruimte moet de toegankelijkheid voor mindervaliden vanaf het begin worden meegenomen.

GroenLinks streeft ernaar dat mindervaliden zich gemakkelijk in de stad verplaatsen. Paden en trottoirs moeten goed begaanbaar zijn en vrij van slordig geparkeerde fietsen. GroenLinks streeft een systeem na van witte rolstoelen nabij de grote parkeerplaatsen in de stad. Voorzieningen zoals de regiotaxi moeten beschikbaar en betaalbaar blijven. Een eigen bijdrage is alleen acceptabel als die de mobiliteit van mindervaliden met een krappe beurs niet aan banden legt. Ook wil GroenLinks, in overleg met de Vereniging mensen met een handicap, zich inzetten voor het meer rolstoeltoegankelijk maken van de mooie gebieden in de omgeving.